

[Socialministeren.]

der to små væverier og et skomagerværksted. I alt beskæftigede man 50 mennesker på den måde. Under indtryk af erfaringerne fra andre lande besluttede man at søge oprettet et større antal beskyttede værksteder; disse værksteder skulle ikke dyrke forsorgens traditionelle hobbybetonede arbejdsformer som vævning og børstenbinderi og lignende, men man sigtede på virkelig industriel produktion, værksteder med moderne maskinudstyr.

Det første værksted blev oprettet i 1960-1961, og det blev begyndelsen til en epoke inden for forsorgens historie. Siden er der oprettet i alt 40 eksterne værksteder med i alt 1.700 pladser, og i disse år søger man tilsvarende arbejdsformer indført på de interne institutioner. Udviklingen fra primitiv beskæftigelse til rationel produktion er gået hurtigere, end man kunne spå i 1960. Hidtil har produktionen i alt væsentligt bestået i kontraktarbejde for det almindelige erhvervsliv. Besvarelsen af spørgsmålet må også ses på denne baggrund.

Med hensyn til lønnen kan jeg oplyse, at værkstederne er underkastet de almindelige konkurrencevilkår, som gælder på det private arbejdsmarked. Værkstederne kan ikke ensidigt fastsætte de priser, der er grundlag for lønudbetalingen, idet der også skal tages hensyn, og rimeligt hensyn, til det øvrige omkostningsniveau. Da de bestående værksteder stadig er under udbygning, også hvad angår mekanisering, er det nødvendigt at optage produktioner, der ikke stiller for store krav til arbejdskraften eller det maskinelle udstyr, og det indebærer, at værkstederne ofte ikke er i stand til at påtage sig så kvalificeret arbejde, at det giver arbejderne mulighed for at holde en time- og dagløn, som normalt er gældende for voksne arbejdere i industrien eller erhvervslivet.

Der vil fra forsorgens side blive gjort alt for at skabe værksteder, der så meget som muligt nærmer sig tilstandene på det normale arbejdsmarked med hensyn til teknisk udvikling og oplæring af den enkelte arbejder. Hermed skulle værkstederne få en virkelig mulighed for at hævde sig som et led i det danske erhvervsliv. Imidlertid er det som oftest ikke nok, at det arbejde, man udfører for industrien, indebærer gode

indtjeningsmuligheder for arbejderne; man må nødvendigvis også tage hensyn til, om de enkelte arbejdsprocesser indeholder optræningsmuligheder, selv om dette vil betyde, at man tager mindre godt betalt arbejde ind på værkstedet. Det vil også kræve en større differentiering af værksteder, end man hidtil har praktiseret.

Jeg forstår, at der i spørgsmålet om arbejdets karakter også tænkes på de for nyligt fremsatte kritiske bemærkninger om, at forsorgen skulle producere pornoprodukter. Hr. Bjørn Larsen tog selv afstand fra ordet. Det vil altså sige, at det skal sættes i anførelsestegn. Om dette spørgsmål har åndssvageforsorgen over for mig oplyst, at der ét sted, nemlig i Holbæk, fremstilles kuglepenne og lignende med nogle små billeder af nøgne damer. Der er tale om en ordre til levering på det frie marked, en serie af 15 forskellige kuglepenne med bl. a. Anders And, kongeslottet og lignende. De åndssvage arbejdere, som er med i denne produktion, har tilsyneladende ikke taget skade heraf og har ikke reageret uheldigt. Patienternes forældre og pårørende har ikke nævnt dette problem, selv om de kender produktionen, forsorgsledelsens center har godkendt den, bestyrelsen har fået den forelagt. De billeder, der er tale om, er ikke anderledes, end hvad de pågældende åndssvage kan se og købe frit i kiosker på vejen til og fra deres arbejde.

Åndssvageforsorgen har endvidere henvist til, at man ved valg af arbejdsemner tager hensyn til ønsket om at opnå vilkår, der ligger så nær som muligt forholdene på det normale arbejdsmarked. Dette er i overensstemmelse med en international udvikling, herhjemme kendt under navnet revalidering, altså tilpasning til normale forhold; det må også gælde for de åndssvage, der har mulighed derfor, og er altså i princippet i modsætning til den holdning, som tidligere har været praktiseret over for åndssvage her i landet, men som afgørende blev ændret ved åndssvageforsorgsloven af 1959. Jeg forventer i øvrigt, at erfaringerne fra de beskyttede værksteder vil give os mulighed for yderligere rationalisering og specielt for et bedre grundlag for lønfastsættelsen, således at vi på det punkt kan forbedre vilkårene, de åndssvage arbejder under.